

Nr 220.

Ankom till riksdagens kansli den 18 juni 1942 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t å driftbudgeten under femte huvudtiteln (punkterna 19—22) samt å kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder och fonden för låneunderstöd (bilaga 3, punkterna 3, 4, 8 och 9) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1942/43 beräkna följande anslag, nämligen

dels å driftbudgeten under femte huvudtiteln till Statens byggnadslånebyrå ett förslagsanslag av 120,000 kronor, till Främjande av bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer ett förslagsanslag av 5,000,000 kronor, till Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor och till Bidrag till inrättande av pensionärshem ett reservationsanslag av 3,000,000 kronor;

dels å kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder till Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer ett reservationsanslag av 20,000,000 kronor och till Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor;

dels ock å kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd till Lån för uppförande och förbättring av lantarbetarbostäder ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor och till Lån för bostadsförbättringsverksamhet ett reservationsanslag av 3,000,000 kronor.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 320, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 15 maj 1942, föreslagit riksdagen att

dels godkänna av departementschefen förordade ändrade grunder för låneverksamheten för främjande av bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer;

dels godkänna av departementschefen förordade ändrade grunder för bidrag till inrättande av pensionärshem;

dels medgiva, att räntefoten för bostadsanskaffningslån, nybyggnadslån, förbättringslån och lantarbetarbostadslån, vilka må komma att beviljas under budgetåret 1942/43, bestämmas till 3.25 procent;

dels för budgetåret 1942/43 under femte huvudtiteln anvisa till Statens byggnadslånebyrå: Avlöningar ett förslagsanslag av 391,800 kronor, till Statens byggnadslånebyrå: Omkostnader ett förslagsanslag av 91,000 kronor, till Främjande av bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika fa-

miljer ett förslagsanslag av 4,500,000 kronor, till Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor och till Bidrag till inrättande av pensionärshem ett reservationsanslag av 3,000,000 kronor;

dels ock för budgetåret 1942/43 under kapitalinvesteringar, statens utlåningsfonder till Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer anvisa ett reservationsanslag av 17,500,000 kronor.

I samband med Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag har utskottet till behandling förehått

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren (I: 285) av herr *I. Persson m. fl.* och den andra inom andra kammaren (II: 421) av herr *S. B. Norup m. fl.*, i vilka hemställts, att riksdagen måtte för budgetåret 1942/43 under femte huvudtiteln till bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden anvisa ett reservationsanslag av 10,000,000 kronor och besluta, att av detta anslag skall utbetalas ett bidrag å 100,000 kronor till lantbruksförbundets byggnadsförening för dess rådgivningsverksamhet, ävensom i övrigt giva uttryck åt de synpunkter, som i motionen framförts;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren (I: 292) av herr *E. Albertsson* och den andra inom andra kammaren (II: 428) av herr *E. Gustafsson* i Tenhult *m. fl.*, i vilka hemställts, att riksdagen må uttala, att intet hinder föreligger för beviljandet av statsbidrag antingen till partiell ombyggnad eller också nybyggnad av ålderdomshem på sådant sätt att del av detsamma inrättas till pensionärshem;

dels ock en inom andra kammaren av herr *S. Janson* i Frändesta väckt motion (II: 401), vari hemställts, att riksdagen måtte vidtaga sådan ändring i Kungl. Maj:ts förslag att lantbruksförbundets byggnadsförening för nästa budgetår för sin kostnadsfria rådgivningsverksamhet och fullföljandet av sin organisationsplan tillerkännes ett bidrag av 100,000 kronor.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för nämnda yrkanden, hänvisas till motionerna I: 285, I: 292 och II: 401.

Bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer. Efter att ha lämnat en översikt av nuvarande bestämmelser har departementschefen redogjort för de förslag, som i förevarande hänseende framförts av statens byggnadslånebyrå och besparingsberedningen. I avseende härå må framhållas, att besparingsberedningen i två till socialdepartementet under april 1942 inkomna promemorior behandlat dels låne- och bidragsgivningen för beredande av hyresbostäder åt mindre bemedlade, barnrika familjer, dels ock den statliga låne- och understödsverksamheten för bostadsbyggande på landsbygden. Över berörda båda promemorior ha utlåtanden avgivits av statskontoret och statens byggnadslånebyrå.

För egen del anför *departementschefen* följande.

De barnrika familjernas bostadsförsörjning är i nuvarande läge en angelägenhet av stor vikt. Den allmänt utbredda bostadsbristen utgör i många

fall ett hinder för äktenskaps- och familjebildning; det förhållandet, att nedgången i bostadsproduktionen på åtskilliga orter mest gått ut över de som familjebostäder lämpliga lägenhetskategorierna är ur förevarande synpunkt särskilt betänkligt. Att de mindre bemedlade, barnrika familjerna äro särskilt tungt drabbade av det rådande krisläget torde vara ett känt faktum; jämväl besparingsberedningen vitsordar riktigheten härav.

Vägande sociala skäl kunna sålunda åberopas för att den understödsverksamhet, varom här är fråga, bedrivs i någorlunda oförändrad omfattning. Det synes vidare vara av vikt, att de mindre bemedlade barnrika familjerna få behålla den förmånsställning i fråga om bostadskostnad, som de i enlighet med statsmakternas beslut hittills åtnjutit.

Jag finner mig sålunda icke kunna i nuvarande läge biträda besparingsberedningens förslag om en begränsning av långivningen till 10 miljoner kronor per år. Enligt vad byggnadslånebyrån under hand meddelat uppgick reservationen av medel, avsedda för bostadsanskaffningslån, den 30 april 1942 till inemot 4.4 miljoner kronor mot drygt 22 miljoner kronor den 1 november 1941; medelsefterfrågan har sålunda under det sistförflutna halvåret haft en betydande omfattning. Då det med hänsyn till bostadsbristen finnes skäl antaga, att efterfrågan även framdeles skall bli avsevärd, anser jag mig böra föreslå, att jämväl för nästa budgetår ett belopp om 20 miljoner kronor ställes till förfogande för här ifrågasvarande byggnadsverksamhet; av skäl som jag i det följande ämnar utveckla bör dock icke hela detta belopp anvisas å den för bostadsanskaffningslån avsedda lånefonden.

Det nuvarande bostadsmarknadsläget har föranlett Kungl. Maj:t att i proposition till årets riksdag (nr 221) framlägga förslag om en ökad statlig stöd-givning åt bostadsbyggandet i allmänhet. Åtgärderna syfta till att med bevarande av hyresnivån för år 1939 nybyggda fastigheter åstadkomma en produktion av bostäder, tillräcklig för att täcka det nödvändiga behovet härav; för att nå detta syfte har subventionslinjen måst beträdas. Därest ifrågasvarande förslag vinna riksdagens bifall, kommer den hittillsvarande kapitalkostnadsmarginalen mellan bostadsbyggandet i allmänhet och den speciella bostadsproduktionen för de mindre bemedlade, barnrika familjerna att krympa; dessa familjers förmånsställning i fråga om bostadsförsörjningen blir alltså relativt sett försämrad. Då en dylik utveckling — enligt vad jag i det föregående anfört — bör motarbetas, finner jag mig icke kunna undgå att framlägga förslag, som syfta till att bevara den kostnadsrelation, vilken hittills rått mellan berörda båda arter av bostadsproduktion och vilken tagit sig uttryck i låg standardhyra respektive låg årlig bostadskostnad.

Enklast torde detta kunna ske genom att för här ifrågasvarande bostadsbyggnadsverksamhet tillämpa subventionsregler, närmast motsvarande dem som för hyreshus föreslagits genom prop. nr 221/1942. I enlighet härmed föreslår jag, att kommun eller allmännyttigt bostadsföretag skall för uppförande av hyreshus, avsett för barnrika familjer, kunna erhålla ett ränte- och amorteringsfritt tilläggs-lån, som täcker den kostnadsstegring i avseende å byggnadsföretaget, vilken kan antagas ha inträffat sedan krigsutbrottet. Till säkerhet för detta tilläggs-lån bör lämnas inteckning gällande omedelbart efter den inteckning, som utgör pant för bostadsanskaffningslånet. Tilläggs-lånet bör regelmässigt avskrivas sedan viss tid förflutit; de närmare reglerna härom liksom rörande de förutsättningar, under vilka återbetalning av lånet bör kunna krävas, torde få meddelas av Kungl. Maj:t.

I fråga om egnahem, avsedda för barnrika familjer, förordar jag, att bostadsanskaffningslån beräknas enligt nu gällande regler i förhållande till en anskaffningskostnad, som med tio procent understiger den faktiska, av byggnadslånebyrån godkända anskaffningskostnaden, samt att därutöver må utgå

tilläggsån, uppgående till en tiondel av sistnämnda kostnad. Dessa tilläggsån skola vara ränte- och amorteringsfria samt regelmässigt avskrivnas sedan viss tid förflutit. Den närmare utformningen av reglerna härom torde få ankomma på Kungl. Maj:t.

Jag har i det föregående ansett mig böra räkna med att för nästa budgetår ett sammanlagt belopp av 20 miljoner kronor ställes till förfogande för här ifrågavarande byggnadsverksamhet. Enligt upplysningar, som jag under hand erhållit från byggnadslånebyrån, torde man kunna utgå från att vid beviljande av bostadsanskaffningslån intill ett belopp av 17—18 miljoner kronor det häremot svarande behovet av tilläggsån kommer att uppgå till mellan 2 och 3 miljoner kronor. För att kunna hålla verksamheten inom den angivna ekonomiska ramen synes alltså det för nästa budgetår till bostadsanskaffningslån erforderliga beloppet böra begränsas till 17.5 miljoner kronor; återstoden ungefär 2.5 miljoner kronor bör belasta det anslag för tilläggsån, som för nästa budgetår äskats i proposition nr 221. Vid en dylik extra belastning lär emellertid detta anslag icke komma att förslå för sitt ursprungliga ändamål; frågan om anvisande av ytterligare medel till tilläggsån, avsedda att täcka det genom bostadsanskaffningen för de barnrika familjerna ökade behovet, får upptagas till prövning vid en senare tidpunkt, då behovet kan klarare överblickas.

De sålunda förordade bestämmelserna böra avse företag, som påbörjas efter den 1 juli 1942; vissa bestämmelser angående retroaktiv tillämpning torde dock böra meddelas. Där så är av behovet påkallat, bör sålunda beträffande påbörjade hyreshus, där slutligt beslut om belåningen ej fattats före nyssnämnda tidpunkt, byggnadslånebyrån kunna medgiva att jämväl tilläggsån får utgå. I fråga om bostadsanskaffningslån till egnahem, vilka beviljats efter den 1 januari 1942, bör byggnadslånebyrån, där synnerliga skäl tala härför, kunna, med tillämpning av de nya bestämmelserna, medgiva ränte- och amorteringsfrihet för viss del av lånet.

Besparingsberedningen har framlagt förslag om sänkning av standarden inom byggnader av förevarande art. På närmare anförda skäl har byggnadslånebyrån funnit dessa förslag olämpliga ur praktisk, teknisk och ekonomisk synpunkt; enligt byråns uppfattning skulle förslagen vara ägnade att förstöra bostadsförsörjningsverksamheten för barnrika familjer och icke ens ur snävt ekonomiska synpunkter kunna försvaras. För egen del finner jag mig icke kunna biträda besparingsberedningens förslag om en nedskärning av standarden, som skulle innebära en återgång till ett redan passerat tekniskt utvecklingsstadium. De besparingar som härigenom kunna vinnas skulle köpas alltför dyrt; en standardsänkning, som kan vara ägnad att giva anstaltsprägel åt »barnrikehusen» bör enligt min uppfattning bestämt avvisas. Där emot är jag givetvis av den uppfattningen, att alla sådana förenklingar och besparingar, som med byggnadsteknikens utveckling kunna framkomma, noggrant skola beaktas; enligt vad byggnadslånebyrån uppgivit har tillämpandet av denna regel betraktats som en självklar sak. Såvitt jag kunnat finna har någon försummelse i förevarande hänseende icke kunnat påvisas; besparingsberedningens undersökning har snarast givit vid handen, att sparsamhetskravet blivit väl tillgodosett. Det torde därför knappast föreligga några skäl att giva byggnadslånebyrån nya direktiv rörande »barnrikehusens» standard och lägenhetsutrustning.

Besparingsberedningen har påtalat det förhållandet, att bostadsanskaffningslån med subventionskaraktär kan utgå för byggande av flerfamiljshus, som icke i sin helhet användes för mindre bemedlade, barnrika familjers bostadsförsörjning. Staten bör enligt beredningens mening genom inskränkning i långivningen till att avse endast den del av fastigheten, som avses för bidrags-

berättigade hyresgäster, hindra kommunerna att utnyttja de subventionerade bostadsanskaffningslånen i den kommunala bostadspolitiken. Statskontoret har i sitt utlåtande — under hänvisning till de praktiska svårigheterna att finna en tillfredsställande norm för den ifrågasatta inskränkningen — i stället föreslagit en höjning av räntan å bostadsanskaffningslånen till 3.6 procent. Byggnadslånebyrån har avstyrkt beredningens förslag; enligt byråns mening kan den föreslagna anordningen bland annat motverka strävandet att genom en mera allsidig sammansättning av hyresgästsklientelet förhindra en alltför stark anhopning av flerbarnsfamiljer.

Givet är att sistnämnda argument måste tillmätas en ej ringa betydelse. Det är vidare att märka att kommunerna äro förpliktade att gratis upplåta tomtmark; i den kommun, där förekomsten av »barnrikehus» med blandat hyresgästsklientel är vanligast, nämligen Stockholm, innebär den fria tomtupplåtelsen en betydande ekonomisk prestation. Enligt vad jag erfarit från byggnadslånebyrån har för övrigt byrån för avsikt att i fall, varom här är fråga, begränsa långivningen; föreskrifterna rörande bostadsanskaffningslån giva icke lånesökanden någon rätt att i varje fall erhålla ett lån motsvarande 95 procent av byggnadsvärdet utan endast en *möjlighet* att få lån intill denna gräns. Ur de sålunda anförda synpunkterna finner jag det olämpligt att genom några svårtillämpliga direktiv hindra byggnadslånebyråns fria prövningsrätt; det torde liksom hittills få ankomma på byrån att från fall till fall avgöra den lämpliga lånestorleken.

Besparingsberedningens av statskontoret tillstyrkta förslag om en sänkning av familjebidragen för tre- och fyrabarnsfamiljerna har mött en bestämd gensaga hos byggnadslånebyrån, som likaledes motsatt sig en reduktion av det för närvarande utgående bränslebidraget. Byrån har till stöd för sin uppfattning särskilt framhållit det betänkliga i att utsätta de barnrika familjerna för en hyreshöjning vid en tidpunkt, då statsmakterna inrikta sig på att söka bevara den i allmänhet rådande hyresnivån.

De procentsatser, varmed familjebidragen utgå för tre- och fyrabarnsfamiljerna, ha gällt alltsedan nu ifrågavarande författningars tillkomst. Erfarenheten synes tala för att bidragen varit i stort sett väl avvägda. Då tillförlitlig utredning saknas rörande den effekt, som vid den ifrågasatta justeringen av familjebidraget kan inträda för de därav berörda barnrika familjerna, anser jag mig icke kunna förorda beredningens förslag; åtgärder av denna art måste i nuvarande krisläge anses alltför experimentbetonade.

Vad härefter angår frågan om bränslebidrag för ett kommande budgetår torde ett dylikt bidrag — såsom även besparingsberedningen synes ha antagit — även i fortsättningen komma att visa sig erforderligt. Om riksdagen ej har något att däremot erinra torde detta bidrag liksom hittills få utgå av det till familjebidrag anvisade anslaget. Några omständigheter som tala för en ändring av de nu gällande bränslebidragsgrunderna synas icke ha inträffat, och jag anser mig därför böra i likhet med byggnadslånebyrån avvisa besparingsberedningens förslag i detta hänseende.

Från Göteborgs bostadsföretag, stiftelse, har gjorts framställning rörande viss uppmjukning i de bestämmelser, som gälla i fråga om förutsättningarna för att i hyreshus bosatta familjer skola anses som barnrika. Enligt nuvarande bestämmelser anses barn, som ej fyllt 16 år, såsom minderårigt; dock må jämväl äldre barn, vilket erhåller fortsatt utbildning eller eljest mera stadigvarande är utan arbetsförtjänst, efter prövning av kommunen eller bostadsföretaget kunna medräknas. Stiftelsen har nu hemställt att jämväl barn över 16 år med stadigvarande inkomst må kunna medräknas i sådana fall där familjebidragets bortfallande skulle — med hänsyn till den på grund av bostadsbristen rådande omöjligheten att finna annan billig lägenhet —

ställa familjen inför risken av husvillhet. Byggnadslånebyrån har i sitt utlåtande över framställningen hemställt, att byrån måtte bemyndigas medgiva vederbörande fastighetsförvaltande företag rätt att vid prövning av familjebidrag i sådana fall, varom här är fråga, taga hänsyn icke endast till de i gällande författning nämnda omständigheterna utan jämväl till möjligheten av familjen att erhålla annan bostad och övriga med nuvarande försörjningsläge sammanhängande omständigheter. Mot vad byrån sålunda föreslagit har jag ej något att erinra; jag förordar alltså, att byrån erhåller det begärda bemyndigandet, vilket ur rättvisesynpunkt bör avse jämväl sådana barnrika familjer, som bebo egnahem.

Med stöd av bland annat de beräkningar, som utförts av besparingsberedningen, anser jag, att det till familjebidrag under nästa budgetår erforderliga beloppet kan skattas till 4.5 miljoner kronor; hänsyn har vid beräkningen tagits till att jämväl bränslebidrag avses komma att utgå från ifrågakvarande anslag.

Till besparingsberedningens förslag rörande överflyttning till egnahemsstyrelsen av viss del av förevarande verksamhet är jag för närvarande icke beredd taga ställning. I händelse så skulle befinnas lämpligt torde emellertid Kungl. Maj:t under nästa budgetår få upptaga detta organisationsspörsmål till prövning samt vidtagna erforderliga åtgärder för en rationell fördelning mellan byggnadslånebyrån och egnahemsstyrelsen av ifrågakvarande ärenden.

Bostadsförbättringsverksamheten på landsbygden. I förevarande hänseende har departementschefen först lämnat en redogörelse för gällande bestämmelser samt därefter meddelat en översikt av utvecklingen sedan år 1933. Efter att ha berört egnahemsstyrelsens anslagsäskanden för nästkommande budgetår samt närmare redogjort för besparingsberedningens i en av förenämnda promemorior framlagda synpunkter, varöver statskontoret och egnahemsstyrelsen avgivit utlåtanden, anför *departementschefen* följande.

Bostadsförbättringsverksamheten på landsbygden uppbäres av två motivkomplex, ett bostadspolitiskt och ett arbetsmarknadspolitiskt. Det bostadspolitiska syftemålet har trots avsevärd medelsanvisning för ändamålet långt ifrån kunnat förverkligas; man har tvärtom anledning antaga att ur såväl social som hygienisk synpunkt väl grundade anspråk på förbättring av landsbygdens bostäder ännu under avsevärd tid framåt komma att göra sig gällande. Om sålunda de bostadspolitiska motiven kunna tills vidare betecknas såsom den konstanta faktorn inom förevarande problem framträder däremot det arbetsmarknadspolitiska motivkomplexet med varierande styrka.

I en promemoria rörande förevarande verksamhet har besparingsberedningen såsom begränsande faktorer framhållit det nuvarande statsfinansiella läget samt de rådande höga byggnadskostnaderna.

En omständighet som i detta sammanhang ytterligare måste beaktas är materialtillgången.

Såsom jag nyss framhållit torde man kunna utgå från att berättigade krav på förbättring av landsbygdens bostäder komma att finnas under en ganska lång tid framåt. Egnahemsstyrelsen har i sitt utlåtande över besparingsberedningens nyssberörda promemoria hävdad, att förbättringen av landsbygdens bostäder utgör ett ändamål, som ur både sociala, befolkningspolitiska och hygieniska synpunkter bör sättas mycket långt framme i raden av statliga åtgärder. Till vad styrelsen sålunda uttalat kan jag ansluta mig. Jag kan för övrigt knappast finna, att detta styrelsens uttalande står i strid med bespa-

ringsberedningens medgivande, att bostadsstandarden å landsbygden bör upphjälpas för dem som i detta hänseende ha det sämst ställt; det lär i varje fall icke kunna existera annat än en gradskillnad mellan ifrågavarande båda uttalanden.

Vid bedömandet av den lämpliga omfattningen av den statsunderstödda bostadsförbättringsverksamheten måste, såsom jag nyss påpekat, hänsyn tagas till läget på arbetsmarknaden. Denna karakteriseras för närvarande av en på många områden bekymmersam brist på arbetskraft. Det ställer sig naturligt att avväga behovet av åtgärder för en fortsatt förbättring av landsbygdens bostäder mot behovet av byggnadsarbeten på andra områden, i vilket hänseende jag får hänvisa till den tidigare framlagda propositionen angående åtgärder för främjande av ökad bostadsproduktion m. m. Emellertid måste ihågkommas vissa särskilda förhållanden, som påverka bostadsförbättringsverksamheten på landsbygden. Det gäller här ett stort antal spridda företag, där de olika byggnadsarbetena i allmänhet icke kunna anses innebära mera omfattande ny- eller ombyggnader. I regel avses bostadsförbättringar av den omfattning och karaktär att det faller sig naturligt, att de handhas i icke ringa utsträckning av ägarna själva även om specialutbildad arbetskraft också anlitas. När fråga är om jordbruk vars drift icke bereder brukaren full sysselsättning kan hans arbetskraft i övrigt tänkas utnyttjad bland annat för enklare byggnadsarbeten. Ett stort antal dylika brukare ingå bland bostadsförbättringsföretagens klientel, vilket bland annat belyses därav att de till betydande del äro att finna inom de norrländska länen och överhuvud taget skogsbygderna. Av uppgifter, som egnahemsstyrelsen inhämtat från kommunerna, framgår, att fullföljandet av planerade bostadsförbättringsarbeten endast i ett förhållandevis mycket ringa antal fall ansetts böra uppskjutas på grund av brist på arbetskraft. Med hänsyn till det nu anförda och till de särskilda faktorer, som överhuvud taget råda med avseende å arbetsförhållandena på landsbygden och beskaffenheten av de arbeten, som närmast komma i fråga vid bostadsförbättringsverksamheten, finner jag läget på arbetsmarknaden icke i och för sig utgöra hinder för att ifrågavarande verksamhet även under nästa budgetår bedrives i en ganska betydande omfattning.

Besparingsberedningens farhågor att en fortsatt understödsverksamhet på förevarande område kan vara ägnad att konservera de rådande höga byggnadskostnaderna kan jag icke dela, och jag måste i likhet med egnahemsstyrelsen reservera mig mot beredningens uppfattning att man med hänsyn till kostnadsläget bör inskränka stödgifningen. Om det visar sig, att man till följd av krisförhållandena tills vidare icke kan påräkna någon sänkning av byggnadskostnaderna blir enligt mitt förmenande statens stödjande verksamhet än mer betydelsefull.

Beträffande tillgången på byggnadsmaterial för ifrågavarande verksamhet torde några allvarliga svårigheter knappast vara att emotse i fråga om de båda viktigaste materialen trävaror och cement. Då behovet av byggnadsjärn är ganska ringa lär försörjningen även i detta avseende kunna tryggas; däremot kan den knappa tillgången på bland annat rör i vissa fall utgöra ett hinder för en eljest önskvärd byggnadsverksamhet. Företag, där behovet av svåråtkomliga material är ringa, torde därför vid medelstildelingen böra givas ett visst företräde; det torde få ankomma på egnahemsstyrelsen att i samråd med statens industrikommission meddela erforderliga anvisningar i detta hänseende.

Enligt uppgifter som egnahemsstyrelsen nyligen inhämtat från egnahemsnämnderna och de kommunala myndigheterna uppgick i maj 1942 värdet av de icke avslutade byggnadsarbeten för vilka medel beviljats eller kunna för-

väntas bli beviljade före den 1 juli 1942, till ganska betydande belopp. Samtliga nämnder samt cirka 1,800 kommuner redovisa sålunda sammanlagt dylika arbeten till ett värde av inemot 47 miljoner kronor; härav hänföra sig ungefär 14 miljoner kronor till företag för vilka bidrag eller lån beviljats redan före den 1 juli 1941. Det totala antalet företag uppgick till över 17,000; av dessa hade drygt 13,000 arbeten ännu icke påbörjats. Ur arbetsmarknadspolitisk synpunkt innebär detta, att en icke ringa reserv av arbeten finnes för nästa budgetår. Med beaktande av denna omständighet samt med hänsyn tagen till materialförsörjningsläget torde behovet av medel, som för nästa budgetår böra stå till förfogande för bostadsförbättringsverksamhet, kunna begränsas.

Vad först angår förbättringsbidragen har egnahemsstyrelsen uppgivit, att av föregående års anslag en reservation å cirka 5 miljoner kronor torde förefinnas vid budgetårets utgång. Utöver sålunda reserverade medel torde — bland annat med hänsyn till att från förevärande anslag medel synas böra utgå till vissa andra ändamål, till vilka jag återkommer i det följande — ett belopp om ytterligare 5 miljoner kronor böra anvisas. — På de av egnahemsstyrelsen anförda skälen förordar jag vidare, att bidragets maximibelopp må höjas till 2,500 kronor respektive, då fråga är om vissa kronolägenheter, till 3,000 kronor. Därest riksdagen icke motsätter sig den sålunda föreslagna höjningen torde chefen för jordbruksdepartementet ha för avsikt föreslå Kungl. Maj:t att vidtaga motsvarande justeringar i fråga om de bidrag, som avses i kungörelsen angående statsbidrag för fiskarbostäder inom vissa områden (472/1939).

För nybyggnadslån torde med hänsyn till föreliggande reservationer något nytt anslag icke erfordras för budgetåret 1942/43.

Efterfrågan på förbättringslån har icke varit så stor som man räknat med. Tillgängliga reservationer synas därför mer än väl förslå till täckande av medelsförbrukningen under nästa budgetår.

Jämväl behovet av lantarbetarbostadslån enligt kungörelsen nr 465/1939 torde, enligt vad egnahemsstyrelsen uppgivit, kunna under nästa budgetår tillgodoses genom anlitande av reservationer. Då något nytt anslag för ändamålet alltså ej erfordras synas de för dylika lån gällande grunderna fortfarande böra tillämpas; prövningen av vissa av besparingsberedningen framlagda ändringsförslag lär med hänsyn härtill kunna anstå.

Liksom under föregående budgetår torde, under förutsättning att riksdagen ej har något att däremot erinra, av de till bostadsförbättringsbidrag anslagna medlen vissa belopp böra avses för särskilda ändamål. Jag anser sålunda, att 300,000 kronor böra reserveras till förbättring av kronolägenheter inom de sex nordligaste länen samt 100,000 kronor till iordningställande av fiskarbostäder i enlighet med kungörelsen 472/1939. Det för lantarbetarbostadsbidrag jämlikt kungörelsen nr 465/1939 erforderliga beloppet under nästa budgetår kan likaledes skattas till 100,000 kronor.

Jämlikt riksdagens medgivande (skr. nr 448/1941) ha vidare under loppet av detta budgetår vissa belopp av anslaget till bostadsförbättringsbidrag använts för rådgivnings- och kontrollverksamhet. För bestridande av kostnader för upporganisering och drivande av rådgivningsverksamhet under första halvåret 1942 ha sålunda egnahemsstyrelsen och lantbruksförbundets bygnadsförening tillerkänts bidrag om sammanlagt 175,000 kronor, varav föreningen bekommit 100,000 kronor; till kontrollverksamhet har under samma tid avsetts cirka 60,000 kronor. Då berörda summor inrymma vissa engångskostnader — i fråga om de till bygnadsföreningen anslagna medlen har medelstillelningen uttryckligen förklarats hänförlig till dylika kostnader — är jag icke beredd att för rådgivnings- och kontrollverksamhet under

nästa budgetår förorda avsättande av så betydande belopp som egnahemsstyrelsen föreslagit. För den rådgivningsverksamhet, som bedrivs av lantbruksförbundets byggnadsförening, får sålunda ett belopp av 50,000 kronor anses tillräckligt; endast under förutsättning att ett fortsättande av föreningens rådgivningsverksamhet skulle allvarligt äventyras bör enligt mitt förmenande detta belopp kunna något ökas, dock högst till 75,000 kronor. För att få komma i åtnjutande av understöd bör föreningen framlägga en fullständig redogörelse för användningen av de hittills anvisade medlen även som uppgifter angående sin nuvarande ekonomiska ställning. Rapporter rörande rådgivningsverksamheten böra vidare periodiskt ingivas till Kungl. Maj:t, varjämte statlig revision av föreningens till rådgivningen hänförliga räkenskaper bör ske, förslagsvis genom egnahemsstyrelsens försorg. Under dessa villkor anser jag mig kunna förorda, att föreningen jämväl för nästa budgetår tillerkännes bidrag med det belopp jag nyss angivit; jag förutsätter givetvis att föreningen noggrant beaktar en mellan egnahemsstyrelsen och föreningen i februari 1942 träffad överenskommelse rörande rådgivningsverksamheten.

Kostnaderna för den av egnahemsstyrelsen ledda rådgivnings- och kontrollverksamheten under nästkommande budgetår har av styrelsen skattats till 325,000 kronor, varav 175,000 kronor avsetts för rådgivningsverksamheten. Sedan jag under hand anmodat styrelsen att söka åstadkomma besparingar i sina till grund för framställningen liggande kalkyler har styrelsen framlagt vissa förslag i detta syfte. I fråga om rådgivningen har styrelsen sålunda efter nedskärningar av vissa arvodes- och resekostnadsposter ansett sig kunna reducera medelsbehovet till 140,500 kronor; härav avses 17,700 kronor till vissa extra befattningshavare å styrelsens byggnadskontor, vilka enligt styrelsens bestämda uppfattning måste anses såsom oundgängliga, där est den lokala verksamheten skall kunna upprätthållas och samarbetet med landsbygdens byggnadsförening fullföljas. — Beträffande kontrollverksamheten har styrelsen föreslagit indragande av två kontrollantbefattningar för södra och mellersta Sverige; medelsbehovet har härvid kunnat begränsas till 119,500 kronor. Tillhoppa har alltså styrelsen till förevarande båda verksamhetsgrenar äskat ett belopp om 260,000 kronor.

Då behovet av rådgivning och kontroll på förevarande område är mycket stort och då de arbeten, som vänta på sitt utförande, representera betydande värden anser jag mig — i händelse riksdagen ej framställer någon erinran däremot — böra föreslå Kungl. Maj:t, att det av styrelsen begärda beloppet får utgå från det för nästa budgetår till förbättringsbidrag avsedda anslaget. Jag förutsätter emellertid att de rådgivnings- och kontrollkostnader, som efter utgången av budgetåret 1942/43 må kunna uppkomma, uppföras å särskilda anslag; såsom statskontoret påpekat kan det med hänsyn till gällande budgettekniska principer och i betraktande av storleken av ifrågakomna medelsanvisningar icke anses lämpligt att för ändamålet taga i anspråk femte huvudtitelns reservationsanslag till främjande av bostadsbyggnad på landsbygden. Såsom ett provisorium motiverat av att förevarande verksamhetsgrenar ännu icke vunnit erforderlig organisatorisk stadga torde den nuvarande anordningen dock kunna försvaras även under nästa budgetår.

Vad slutligen angår räntan å nybyggnadslån, förbättringslån och lantarbetarbostadslån, som må komma att beviljas under nästkommande budgetår, förordar jag att denna oförändrat bestämmas till 3.25 procent.

Bidrag till inrättande av pensionärshem. Statsbidrag till anordnande av hem, avsedda för beredande av billiga hyresbostäder huvudsakligen åt mindre

bemedlade åldringar och invalider kunna på vissa villkor utgå till kommuner eller kommunalförbund eller till för dylikt syfte godkända allmännyttiga bostadsföretag.

I syfte att erhålla uppgifter angående pensionärshemmens årliga kostnader ävensom kostnaderna för uppförande av dylika hem har inom socialdepartementet verkställts vissa undersökningar. Dessa redovisas i bilaga till propositionen.

Departementschefen anför för sin del följande.

Den speciella form för bostadsförsörjning åt åldringar, som representeras av pensionärshemsbyggandet, har ännu icke definitivt slagit igenom. Sedan verksamhetens början ha sålunda icke mera än omkring 90 ansökningar beviljats; antalet avslagna ansökningar är obetydligt. De pensionärshemsbyggande kommunerna äro främst att finna bland rikets större städer; endast ett fåtal mindre städer och landskommuner ha velat engagera sig i bostadsbyggande av förevarande art. Då denna återhållsamhet från kommunernas sida delvis torde vara motiverad av en allmän osäkerhet rörande de för byggande och drivande av pensionärshem erforderliga kostnaderna, har jag låtit införskaffa vissa upplysningar härom. Dessa ha därefter varit föremål för statistisk bearbetning, och materialet har sammanställts till de i bilaga A återgivna tabellerna 1—8, till vilka jag torde få hänvisa.

Vid studium av berörda tabeller böra — såsom för övrigt framhållits i anmärkningar till desamma — vissa omständigheter beaktas. För det första ha sålunda avskrivningskostnader icke kunnat inkalkyleras bland de årliga kostnaderna för pensionärshemmen. Vidare är att märka, hurusom ränteutgifterna i vissa fall äro anmärkningsvärt låga eller helt saknas, beroende på att vederbörande kommun kunnat avstå från att för täckande av byggnadskostnaderna anlita lånevägen; byggnadskostnaderna torde i dylika fall ha finansierats med fondmedel (t. ex. donationer) eller genom direkt beskattning. Kommunernas verkliga årskostnader för pensionärshemmen äro därför i regel något högre än som framgår av utredningen. Av siffrorna i tabell 8 vill det sålunda vid första påseendet förefalla, som om det i allmänhet skulle ställa sig billigare för en kommun att bereda sina pensionärer bostäder inom pensionärshem än genom utgivande av hyresbidrag. Att så icke torde vara förhållandet framgår redan därav, att i själva verket blott ett fåtal kommuner funnit det med sin fördel förenligt att inrätta pensionärshem. Det faktum att de pensionärshemsbyggande kommunerna i allmänhet utmärka sig för låg kommunal taxering samt den omständigheten att den i författningen inrymda möjligheten att utgiva högre bidrag än normalt i ett par fall fått utnyttjas, stärker ytterligare den uppfattning, vartill jag efter de gångna årens erfarenheter kommit, nämligen att kommuner, vilka ha högre uttaxering eller vilka icke ha tillgång till fondmedel, i allmänhet finna sig icke böra inrätta pensionärshem.

Det torde sålunda kunna påstås, att redan under någorlunda normala förhållanden de nu utgående statsbidragen äro otillräckliga för att framkalla kommunala initiativ till lösande av pensionärernas bostadsförsörjning. Att denna brist i reglernas utformning blivit mycket mera kännbar i nuvarande byggnadskostnadsläge är uppenbart; om någon ändring icke vidtages i fråga om statsstödet tenderar pensionärshemmet att bli en institution, som kan förekomma allenast inom kommuner med utpräglad solid ekonomi. Då inrättandet av pensionärshem enligt min uppfattning är den bästa metoden att komplettera folkpensioneringen och sålunda tillförsäkra de mindre bemedlade åldringarna en draglig tillvaro, anser jag det vara en angelägenhet av

stor vikt att befordra en allmän utbredning av pensionärshemsbyggandet; för att nå detta mål lär en förbättring av statsstödet bli erforderlig. Den nuvarande bostadsbristen, vilken på de flesta orter förhindrar utdömmande av ur hälsovårdssynpunkt mindervärdiga bostäder, bör i detta sammanhang jämväl beaktas; erfarenheten har visat att dylika bostäder ofta bebos av äldre ringar, som sakna möjligheter att med sina små resurser bekosta annat än en dålig bostad.

Det synes sannolikt att en höjning i de nu utgående statsbidragen kommer att medföra ett ökat pensionärshemsbyggande. En dylik höjning bör i stigande skala komma de mera skattetyngda kommunerna tillgodo. Med hänsyn härtill förordar jag, att den för statsbidrag nu gällande tabellen ändras på följande sätt (med uttaxering förstås, liksom nu är fallet, den för en femårsperiod genomsnittliga uttaxeringen av kommunal-, landstings- och vägskatt efter avdrag av skatteutjämningsmedel):

Uttaxering kronor	Statsbidrag %
under 10	höjes från 15 till 25
10—10.99.....	» » 16 » 27
11—11.99.....	» » 18 » 30
12—12.99.....	» » 21 » 34
13—13.99.....	» » 25 » 40
14—14.99.....	» » 30 » 48
15—15.99.....	» » 36 » 57
16—16.99.....	» » 43 » 68
17 och däröver	» » 50 » 80

De sålunda förordade nya grunderna böra i likhet med tillägsslånen samt den för bostadsanskaffningsslån förordade subventionen kunna i vissa fall tillämpas retroaktivt. Jag anser sålunda, att om särskilda omständigheter tala därför de nya bestämmelserna skola kunna tillämpas beträffande pensionärshem, vars uppförande påbörjats efter den 1 januari 1942.

Vad slutligen angår det för nästa budgetår erforderliga medelsbehovet för statsbidrag till inrättande av pensionärshem vill jag först upplysa, att under tiden 1 juli 1941—15 maj 1942 bidrag beviljats till ett sammanlagt belopp av omkring 1.65 miljoner kronor. Det kan således antagas, att vid budgetårets utgång en reservation å anslaget kommer att föreligga, uppgående till minst 1 miljon kronor. Därest statsbidraget höjes på sätt jag nyss förordat torde emellertid medelsåtgången under nästa budgetår komma att avsevärt stiga; jag anser därför, att för budgetåret 1942/43 ett belopp av 3 miljoner kronor bör anvisas till bidrag till inrättande av pensionärshem.

Statens byggnadslånebyrå. Utgifterna för byggnadslånebyråns verksamhet bestridas från ett under femte huvudtiteln upptaget förslagsanslag.

Rörande medelsbehovet för nästa budgetår samt därmed sammanhängande spörsmål anför *departementschefen* i huvudsak följande.

Med stöd av riksdagens i skrivelse nr 448/1941 lämnade bemyndigande har Kungl. Maj:t vid skilda tillfällen under innevarande budgetår inrättat nya befattningar inom statens byggnadslånebyrå samt givit byrån bemyndigande att anställa nya befattningshavare m. m. Det för budgetåret 1941/42 anvisade anslaget för byråns verksamhet kommer därför — såsom förutsågs redan i propositionen nr 251 till föregående års riksdag — att överskridas med betydande belopp. Den omständigheten att byrån uppskattar kost-

naderna för sin verksamhet under nästa budgetår till ett belopp, som flerdubbelt överstiger tidigare anvisade anslag är med hänsyn härtill icke anmärkningsvärt; jag vill i detta sammanhang påpeka, att byggnadslånebyrån har att handlägga låne- och bidragsverksamhet, för vilken den totala medelsanvisningen under innevarande budgetår uppgår till över 93 miljoner kronor.

De av byrån nu framlagda kostnadsberäkningarna synas mig i stort sett kunna godtagas. Mot den betydande avrundningen uppåt av posten till ersättningar till kanslipersonal torde visserligen invändningar kunna riktas; den mycket betydande ökning i byråns arbetsbörda, vilken sannolikt inträder, därest de av Kungl. Maj:t genom prop. nr 221/1942 framlagda förslagen antagas, motiverar dock enligt mitt förmenande byråns beräkningar. — I fråga om övriga i statförslaget förekommande poster har jag ingen erinran att göra. Med hänsyn till att kostnaderna för byråns verksamhet numera kunna antagas bli så betydande anser jag det lämpligt, att från och med nästa budgetår tvenne anslag uppföras för byråns verksamhet, det ena avsett för avlöningar och det andra för omkostnader. Anslagen böra givetvis få förslagsanslags karaktär.

Byggnadslånebyråns beslutanderätt utövas enligt instruktionen av dess ordförande och ledamöter vid sammanträde. För beslutförhet kräves i ärendet av större vikt samtliga sju ledamöters närvaro (eller vid förfall för en ledamot sex ledamöters enhälliga beslut). Övriga ärenden kunna avgöras i närvaro av ordföranden jämte en föredragande ledamot och en annan ledamot. Den nu beskrivna anordningen är otillfredställande. Med hänsyn till det mycket stora antal ärenden, som måste avgöras av byggnadslånebyrån, samt det förhållandet att blott tre av byråns ledamöter ha sin verksamhet stadigvarande förlagd till byrån, nämligen kanslichefen och de båda föredragande ledamöterna, anser jag det lämpligt att nämnda tre ledamöter skola kunna självständigt upptaga och avgöra alla vanligen förekommande ärenden. Däremot böra ärenden av principiell betydelse liksom andra ärenden av särskilt stor vikt icke få avgöras annat än på sammanträde, till vilket alla ledamöter kallats.

Då det för närvarande ter sig mycket svårt att avgöra eller ens förutse alla de frågor rörande byråns organisation och verksamhet, vilka kunna uppkomma, torde Kungl. Maj:t, därest riksdagen ej har något att däremot erinra, få jämväl under nästa budgetår fatta de beslut rörande byrån, som befinnas erforderliga för att den på ett snabbt och effektivt sätt skall kunna fullgöra sina ytterligare ökade arbetsuppgifter.

Den av svenska arkitekters riksförbund och svenska slöjdföreningen påbörjade bostadsutredningen synes mig kunna bli till stort gagn för bostadsbyggnadsverksamheten. I likhet med byggnadslånebyrån anser jag därför förbundets och föreningens hemställan om statsbidrag böra i viss mån bifallas. Under förutsättning att riksdagen ej har någon erinran att göra torde alltså statsmedel intill ett belopp av högst 26,000 kronor få utgå för utredningens slutförande. Då det bland byggnadslånebyråns arbetsuppgifter bör ingå att vara tillsynsmyndighet för den rådgivande och upplysande verksamheten på ifrågavarande område, torde nyssberörda belopp böra tillföras byråns omkostnadsanslag för att av byrån i mån av behov utbetalas till sökandena. — I den mån utredningen kommer att beröra ämnen, som äro av intresse ur folkhälsosynpunkt, bör samarbete äga rum med statens institut för folkhälsan.

Då det med hänsyn till bostadsförsörjningens allmänna läge samt ovissheten rörande åtskilliga på detta inverksamma faktorer kan visa sig erforderligt att specialutredningar skyndsamt kunna verkställas, torde, i händelse riksdagen ej har något att däremot erinra, byggnadslånebyråns omkostnads-

anslag böra efter Kungl. Maj:ts beprövande få tagas i anspråk för bestridande av kostnaderna för dylika utredningar.

I enlighet med det anförda uppskattar departementschefen medelsbehovet för avlöningar och omkostnader till statens byggnadslånebyrå under budgetåret 1942/43 till 391,800 respektive 91,000 kronor.

Liksom departementschefen anser utskottet att vägande sociala skäl kunna åberopas för att understödsverksamheten beträffande *bostadsförsörjning för mindre bemedlade barnrika familjer* bedrivs i någorlunda oförändrad omfattning. För att bevara den kostnadsrelation, vilken hittills rått mellan bostadsbyggandet i allmänhet och den speciella bostadsproduktionen för de mindre bemedlade, barnrika familjerna föreslås i propositionen, att kommun eller allmännyttigt bostadsföretag skall för uppförande av hyreshus, avsett för barnrika familjer, kunna erhålla ett ränte- och amorteringsfritt tilläggs lån, som täcker den kostnadsstegring i avseende å byggnadsföretaget, vilken kan antagas ha inträffat sedan krigsutbrottet. I fråga om egnahem, avsedda för barnrika familjer, föreslås, att tilläggs lånets belopp skall bestämmas till tio procent av den av byggnadslånebyrån godkända anskaffningskostnaden. På det efter avdrag av tilläggs lånets belopp återstående anskaffningsvärdet skall sedan bostadsanskaffningslånet beräknas enligt nu gällande grunder. Vad sålunda föreslagits föranleder icke någon erinran från utskottets sida.

Utskottet.

I propositionen beröres vidare frågan om bränslebidrag. Utskottet finner för sin del icke anledning ifrågasätta någon ändring av nu gällande bidragsgrunder. Ej heller har utskottet något att erinra emot att familjebidragsanslaget liksom hittills användes för bestridande av bränslebidragen.

De av departementschefen framlagda beräkningarna rörande medelsbehovet för ifrågavarande bostadsförsörjningsverksamhet anser utskottet böra godtagas. Utskottet tillstyrker alltså den av Kungl. Maj:t härutinnan för nästa budgetår äskade medelsanvisningen.

Beträffande *bostadsförbättringsverksamheten på landsbygden* har departementschefen framhållit, att den uppbares av två motivkomplex, ett bostadspolitiskt och ett arbetsmarknadspolitiskt. I förstnämnda hänseende finner departementschefen anledning antaga, att grundade anspråk på bostadsförbättring komma att ur såväl social som hygienisk synpunkt under avsevärd tid framåt göra sig gällande. Ifråga om de arbetsmarknadspolitiska synpunkterna åter anser departementschefen läget på arbetsmarknaden icke i och för sig utgöra hinder för att bostadsförbättringsverksamheten även under nästa budgetår bedrivs i en ganska betydande omfattning. Vad departementschefen sålunda uttalat kan utskottet ansluta sig till.

Utskottet tillstyrker, att förbättringsbidragens maximibelopp i enlighet med departementschefens förslag höjas till 2,500 kronor respektive, då fråga är om vissa kronolägenheter, 3,000 kronor.

I motionerna I: 285 och II: 421 har yrkats, att till förbättringsbidrag skall beräknas 10,000,000 kronor eller 5,000,000 kronor mer än Kungl. Maj:t föreslagit. Utskottet delar motionärernas uppfattning om behovet av förbätt-

ringsarbeten på landsbygden. Med hänsyn till av departementschefen lämnade uppgifter är det emellertid knappast troligt, att efterfrågan på förbättringsbidrag skall komma att överstiga det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet. Utskottet är därför icke berett att tillstyrka höjning av ifrågavarande anslag. Skulle detta emellertid icke komma att förslå förutsätter utskottet, att Kungl. Maj:t tager frågan om anvisande av ytterligare medel för berörda ändamål under övervägande och förelägger riksdagen de förslag i ämnet vartill förhållandena må föranleda.

I berörda motioner ävensom i motionen II: 401 har yrkats att bidrag till lantbruksförbundets byggnadsförening för den av förbundet bedrivna rådgivningsverksamheten måtte utgå med 100,000 kronor. Departementschefen har ansett ett belopp av 50,000 kronor vara tillräckligt; endast under förutsättning att ett fortsättande av föreningens rådgivningsverksamhet skulle allvarligt äventyras bör enligt departementschefens förmenande detta belopp kunna något ökas, dock högst till 75,000 kronor. Utskottet delar motionärernas uppfattning, att bidraget bör utgå med något högre belopp än de av departementschefen angivna. En höjning med 25,000 kronor förefaller utskottet emellertid tillräcklig. Härigenom skulle bidraget alltså bliva 75,000 kronor, vilket belopp även skulle, under av departementschefen angivna förutsättningar, kunna ökas, högst till 100,000 kronor. Vad departementschefen anfört beträffande villkoren för åtnjutande av nämnda bidrag synes utskottet välbetänkt.

För närvarande utgår *bidrag till inrättande av pensionärshem* enligt vissa av riksdagen fastställda grunder. Såsom departementschefen framhåller, har den speciella form för bostadsförsörjning åt åldringar, som representeras av pensionärshemsbyggandet, ännu icke definitivt slagit igenom. Av statistisk utredning, som departementschefen låtit verkställa, framgår, att kommuner, vilka ha högre uttaxering eller vilka icke ha tillgång till fondmedel, i allmänhet finna sig icke böra inrätta pensionärshem. Med hänsyn härtill föreslås i propositionen ändrade grunder för bidrag till ifrågavarande verksamhet i syfte att tillgodose de mera skattetyngda kommunerna. Vad sålunda föreslagits anser sig utskottet böra tillstyrka. Utskottet har ej heller funnit anledning till erinran mot att de nya grunderna i vissa fall tillämpas retroaktivt liksom ej heller emot beräkningarna av medelsbehovet för nästa budgetår.

I motionerna I: 292 och II: 428 har föreslagits, att statsbidrag bör få utgå jämväl till om- eller nybyggnad av ålderdomshem, som är avsett att delvis inrättas till pensionärshem. I anledning av ett motsvarande förslag anförde 1939 års riksdag (skrivelsen nr 323), att riksdagen funne det ägnat att ingiva betänkligheter att bereda möjlighet till statsbidrag i det fall, att endast en del av visst ålderdomshem omändras till pensionärshem, medan återstående del fortfarande användes för sitt ursprungliga ändamål. På de skäl, som sålunda anförts av 1939 års riksdag, är utskottet icke berett att tillstyrka bifall till de motioner, som nu väckts i frågan.

Utgifterna för *statens byggnadslånebyrå* bestridas för närvarande från ett under femte huvudtiteln upptaget förslagsanslag. För nästa budgetår

föreslås, att tvenne anslag anvisas för byråns verksamhet, det ena avsett för avlöningar och det andra för omkostnader. Kungl. Maj:ts förslag härutinnan anser sig utskottet böra tillstyrka. Utskottet tillstyrker jämväl, att Kungl. Maj:t även för nästa budgetår bemyndigas att fatta de beslut rörande byrån, som befinnas erforderliga för att den på ett snabbt och effektivt sätt skall kunna fullgöra sina arbetsuppgifter.

I avbidan på det förslag rörande byggnadslånebyråns och egnahemsstyrelsens uppgifter, som utskottet förväntar skola föreläggas nästa riksdag, är utskottet icke berett att taga ställning till den i motionerna I: 285 och II: 421 berörda frågan om överflyttning till egnahemsstyrelsen av stödverksamheten för beredande av bostäder i egna hem åt mindre bemedlade barnrika familjer.

Under åberopande av det anförda och då vad i propositionen i övrigt i här ej särskilt berörda hänseenden föreslagits ej föranleder någon erinran från utskottets sida får utskottet hemställa,

I. att riksdagen må

A) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag godkänna i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 15 maj 1942 förordade ändrade grunder för låneverksamheten för främjande av bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer;

B) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 292 och II: 428 godkänna i berörda statsrådsprotokoll förordade ändrade grunder för bidrag till inrättande av pensionärshem;

C) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag medgiva, att räntefoten för bostadsanskaffningslån, nybyggnadslån, förbättringslån och lantarbetarbostadslån, vilka må komma att beviljas under budgetåret 1942/43, bestämmas till 3.25 procent;

D) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 285 och II: 421 i anslagsfrågan

a) för budgetåret 1942/43 å driftbudgeten under femte huvudtiteln anvisa

1) till *Statens byggnadslånebyrå*: *Avlöningar* ett förslagsanslag av 391,800 kronor;

2) till *Statens byggnadslånebyrå*: *Omkostnader* ett förslagsanslag av 91,000 kronor;

3) till *Främjande av bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer* ett förslagsanslag av 4,500,000 kronor;

4) till *Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden* ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor;

5) till *Bidrag till inrättande av pensionsnärshem* ett reservationsanslag av 3,000,000 kronor;

b) till *Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer* för budgetåret 1942/43 å kapital-

budgeten under statens utlåningsfonder anvisa ett reservationsanslag av 17,500,000 kronor;

II. att motionerna I: 285 och II: 421 i den mån de ej behandlats under I här ovan samt motionen II: 401 må anses besvarade genom vad utskottet anfört.

Stockholm den 18 juni 1942.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Bernhard Nilsson, Bäckström, Sven Larsson, Heiding, Karl Magnusson, Bäcklund, Carlström, Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Gustaf Iwar Anderson* och *Persson* i Skabersjö; samt

från andra kammaren: herrar *Eriksson* i Stockholm, *Andersson* i Prästbol, *Ward, Persson* i Tidaholm, *Andersson* i Södergård, *Bergström, Mårtensson, Åqvist, Lindholm, Lundberg* i Hälsingborg, *Pettersson* i Dahl och *Eriksson* i Frägsta.

Reservationer:

1:o) av herrar *Heiding, Persson* i Skabersjö, *Andersson* i Södergård, *Pettersson* i Dahl och *Eriksson* i Frägsta, vilka ansett, att utskottets yttrande och hemställan bort hava följande lydelse:

»Liksom departementschefen anser — — — kronolägenheter, 3,000 kronor.

I motionerna I: 285 — — — förbättringsarbeten på landsbygden. Utskottet anser därför, att högre belopp än av Kungl. Maj:ts förslagits bör anvisas, och tillstyrker därför bifall till ifrågakvarande motioner i nu ifrågakvarande del.

I berörda motioner — — — får utskottet hemställa,

I. att riksdagen må

A) med bifall — — — till 3.25 procent;

D) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall i anslagsfrågan till motionerna I: 285 och II: 421

a) för budgetåret — — — av 4,500,000 kronor;

4) till *Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden* ett reservationsanslag av 10,000,000 kronor;

5) till *Bidrag* — — — vad utskottet anfört.»;

2:o) av herr *Carlström*.